

Máj

Dál blyštil bledý dvorů stín,
jenž k sobě šly vzdy blíž a blíž,
jak v objetí by níž a níž
se vinuly v soumraku klín,
až posléze šerem v jedno splynou.
S nimi se stromy k stromům vinou. —
Nejzáze stíní šero hor,
tam bříza k boru, k bříze bor
se kloní. Vlna za vlnou
potokem spěchá. Vře plnou —
v čas lásky — láskou každý tvor.

Rusové na Dunaji r. 1829

Bouře nebouří po širém nebi,
hromy nehučí v hustých oblacích,
a vojsko rudé táhne k Dunaji,
táhne k Dunaji v plesu veselém

.....

Výčitky

Neviděl jsem tě plakat bez příčiny

Neslyšel jsem tě smát se pro nic.

To není láska.

Nevím, že bych slyšel,

tlouct tě hlavou o zeď

a naříkat, že pácháš zlo,

když, tak jsi šťastna přec -

a bože, jakým právem?

A nepamatuji, že viděl bych tvou hlavu,

tu trapnou stálici,

jež nazýváme hlavou

v hluboké hudbě kutálet se hrozně.

Láska je, když kráčíš do neštěstí
tak jistě, jako jistě vržou boty.

Ulice ztichla
tak,
že bylo slyšet boty.
Tvé vrzající boty.

To není láska,
pravil jsem a docela se slyším,
jak povídám:
Láska je, když nelze, nelze jinak.
A ruce rozhodil jsem zoufale,
v gestu tak zoufalém,
že někde v kameni
už počala růst socha...

Ulice ztichla
tak,
že bylo slyšet, co se ve mně dělo.
Ulice ztichla
tak,
že bylo slyšet tělo,
jak po svém pracuje si v útrokách -
v tom srdci mámení.

To není láska
pravil jsem, a jako z velké dálky
slyším pak: To není láska;
láska je, když nelze vypovědět...
Když pouhým dechem
pouště se v nás šíří.
Když se chce nedýchat.

Jak před prvními takty,
když je odklepán,
náš osud odklepán,
a povel dává kat.

Ulice ztichla
tak,
že bylo slyšet, kterak vesmír vane.
My ve svých zimničcích,
v čas nevhodný,
a hlavy zutínané
vysoko zdviženými límci
tím vesmírem jsme šli

Velice sami.

Pozdrav rodnému kraji

Den slunce je a vůně plný.
Oslněn kráčí krásou dne.
Obilím táhnou dlouhé vlny
po lánech půdy úrodné.

Můj rodný kraj! Chci v duši vtěsnat
požitek turisty a dost.
Vzpomínat hnusno. Dobře je snad,
že k srdci mému nepřirost.

Láskou jej nezdravím, leč smíchem. -
Mně vstříc po žluté silnici
jde měšťák s naduřelým břichem
se svojí tlustou samicí.

Dost možná : Zde se narodili
a žili v tupém štěstí svém.
Několik bytů zalidnili
životaschopným potomstvem.

A až kdys naplní svá léta,
pak spát zde budou v pokoji
a ještě vděčně ten kout světa
svou vlastní mrchou pohnojí.

„chystal se již projít dveřmi ateliéru, když uslyšel, že ho Odette volá slovy (která eliminací konce večera, konce, jehož se hrozil, vrátila celému podniku nevinnost a proměnila Odettin odchod z něčeho nepochopitelného a hrozného v něco mírného a známého, co prožije vedle ní, ve svém kočáře, takže se to bude trochu podobat jeho každodennímu životu, co zbaví samu Odettu jejího příliš skvělého a veselého vzezření, a ukázala, že to byla pouhá na chvíli nasazená maska, kvůli němu, ne kvůli tajemným rozkoším, a ta maska ji už unavila), volá ho, když už je na prahu, těmito slovy: „Nemohl byste na mne, prosím vás, pět minut počkat? Já již půjdu, vrátili bychom se spolu, zavezl byste mě domů.“ “

Nahoře jsem potkal ošetřovatelku, která spěchala po chodbě.

„Zrovna jsem vám volala do hotelu,“ řekla. Něco se ve mně zhroutilo. „Co se stalo?“

„Paní Henryová krvácí.“

„Můžu jít dovnitř?“

„Ne, zatím ne. Je u ní doktor.“

„Je to nebezpečné?“

„Je to velmi nebezpečné.“ Ošetřovatelka vstoupila do pokoje a zavřela dveře. Posadil jsem se venku. Všechno ve

mně umřelo. Nemyslel jsem. Nemohl jsem myslet. Věděl jsem, že umře, a modlil jsem se, aby neumřela. Nenech ji

umřít. Ach, Bože, prosím tě, nenech ji umřít. Udělám pro tebe všechno, když ji nenecháš umřít. Prosím tě, prosím tě,

prosím tě, můj Bože, nenech ji umřít. Můj Bože, prosím tě, ať neumře. Prosím tě, prosím tě, prosím tě, ať neumře.

Bože, prosím tě, udělej něco, ať neumře. Udělám všechno, co chceš, když ji nenecháš umřít. Vzal sis dítě, ale ji

nenech umřít – to bylo v pořádku, ale ji nenech umřít. Prosím tě, prosím tě, můj Bože, nenech ji umřít.

Ošetřovatelka otevřela dveře a kývla na mě prstem, abych šel dál. Vstoupil jsem za ní do pokoje. Catherine se na

mě nepodívala, když jsem vešel dovnitř. Postavil jsem se vedle postele. Doktor stál u postele s druhé strany.

Catherine se na mě podívala a usmála se. Naklonil jsem se nad ní a začal jsem brečet.

„Můj chudáčku milý,“ řekla Catherine velmi něžně. Vypadala šedivá.

„Už jsi v pořádku, Cat,“ řekl jsem. „Za chvíli budeš docela v pořádku.“

„Za chvíli umřu,“ řekla; pak byla chvílku zticha a pak řekla: „Nechci umřít.“

Vzal jsem ji za ruku.

„Nesahej na mě,“ řekla. Pustil jsem ji. Usmála se. „Můj miláčku ubohý. Jen na mě sahej, jak chceš.“

„Uzdravíš se, Cat. Víím, že budeš zase zdravá.“

„Myslela jsem, že ti napíšu dopis, abys ho měl, kdyby se něco stalo, ale nenapsala jsem ho.“

„Chceš, abych poslal pro kněze nebo abych k tobě někoho zavolal?“

„Jenom tebe,“ řekla. Potom za chvíli. „Nebojím se. Jenom prostě strašně nechci umřít.“

„Nesmíte tolik mluvit,“ řekl doktor.

„Dobře,“ řekla Catherine.

„Nepotřebuješ něco, Cat? Mám ti něco přinést?“

Catherine se usmála. „Ne.“ Potom za chvíli. „To, co jsme měli spolu, nebudeš dělat s jinou dívkou, ani jí nebudeš

říkat to, co mně, že ne?“

„Nikdy.“

„Ale já nechci, abys neměl žádné dívky.“

„Nechci žádné.“

„Příliš mnoho mluvíte,“ řekl doktor. „Nemůžete mluvit. Pan Henry musí jít pryč. Bude moct přijít zase za chvíli.“

A vy neumřete. Nesmíte mít takové hloupé myšlenky.“

„Dobře,“ řekla Catherine. „Přijdu a budu s tebou v noci,“ řekla. Mluvílo se jí velmi těžko.

„Prosím vás, jděte ven,“ řekl doktor. Catherine na mě zamrkala, šedá v obličejí. „Budu hned za dveřma,“

řekl jsem.

„Nedělej si starosti, miláčku,“ řekla Catherine. „Nemám ani trošku strach. Jenom je to špinavá hra.“

„Má duše, drahá, statečná.“

Čekal jsem venku na chodbě. Čekal jsem dlouho. Ošetřovatelka přišla ke dveřím a šla ke mně. „Bojím se, že paní

Henryové je velice špatně,“ řekla. „Mám o ni strach.“

„Je mrtvá?“

„Ne, ale je v bezvědomí.“

Asi krvácela pořád a pořád. Nemohli to zastavit. Šel jsem dovnitř do pokoje a zůstal jsem u Catherine, dokud

neumřela. Celou tu dobu byla v bezvědomí a umírání jí netrvalo dlouho.

Venku na chodbě jsem promluvil s doktorem. „Můžu ještě teď v noci něco udělat?“

Přivykal jsem pohledu na začarované osady, podobné spíše smutečným shromážděným bloudících duší než sídlištím živých tvorů, i na opuštěná a zaplevelená pole, po kterých nepoletovaly ani vrány, a každý můj krok vyvolával ozvěnu, vybízející k ustavičné modlitbě za zemřelé, nebo připomínající nějakou nekonečnou a bolestnou litanii. Nebylo mnoho zřícenin ani rozvalin, ale tím to bylo pochmurnější a zasmušilejší. Pootevřené dveře, a za nimi mlčenlivá a děsivá tma. Květináče za okny, a v nich květiny až do hněda uschlé. Místo záclon se tam houpaly pavučiny. Ach ty pavučiny! Ty uměly strašit! Jistě i ti pavouci, kteří je tkali, uschli strachem. A byly tam vyvrácené ploty, kůly bez přivázaných koz, boudy bez psů, stromy, ze kterých nikdo neočesával ovoce, a pochmurně velkolepé háje kopřiv a různého býlí, kterým příroda nahrazovala lidský život, či spíše snad zahlazovala jeho stopy. Ale přece to ještě nebylo zcela beznadějně. Aspoň v dáli ještě mohl být pozorován kouř, vystupující z komína. A tu a tam ještě nebyly vyhlazeny stopy kol, ba i podkov a bot. Ještě stále tu byli ti, kteří přežili zkázu. Kolem dokola na kopcích a na strmých stráních snily lesy, žijící svým vlastním životem, dýchající svým vlastním dechem a zasmušilé svou vlastní, zcela nelidskou zasmušilostí. Kdysi mě to k nim vábilo. Kdysi! Kdysi! Ted však tomu už bylo zcela jinak. Už mi nebylo třeba utíkat se do nich a hledat v nich samotu, ve které se lze schovat přede vším, co by i jen zdaleka připomínalo, že jsou na světě lidé. Jejich sídla pozbyla své urážlivé odpudivosti a přízračné mrzkosti a nabyla smířlivé umrlčí krásy a pochmurné velkoleposti. Všude velebně vládlo mrtvé ticho, všude seděla smrt, každý dům se podobal hrobce, všecko zíralo do věčnosti. Lesy, které se mi kdysi zdávaly tak cudné a vznešené a krásné, ach, kterakpak by se byly mohly teď měřit s cudností, vznešeností a krásou tohoto nevýslovného mlčení zkázy a smrti! Nejzoufalejší křik ptáka, rdoušeného v nejpochmurnějším koutě, nebyl úplně ničím proti skřípání vyvrácených vrátek. Krása letících oblak se nezdála hodna povšimnutí, dokud se neodrazila v černých, vyhaslých a slepých tabulkách nízkých oken. Dech přelíbezného babího léta nabýval pravé sladkosti až teprve smíšen se zápachem pokročilého tlení a rozkladu a více než okázalá křídla pozdních motýlů vábilo oči malátné poletování much, hledajících nějaké mrchy. A nikoliv na nedotknutém mechu a uprostřed vřesu bylo nejlepší odpočinutí, nýbrž na prahu opuštěných a vymřelých chalup a ve stínu zkomolených lip, které nepozorovaně zestárly na hřbitovech. Byl bych rád šel co nejpomaleji. Byl bych se rád zastavil u každého prahu. Byl bych rád šel až do pozdní noci, a třebas až do božího rána. Ach, copak mohlo být něco úžasnějšího než hledění do tmy za těmi černými a vyhaslými tabulkami nízkých oken, ke kterým jsem tiskl své čelo i ústa a nos ?

Nebylo přece možno, aby odtamtud už nikdy nic nevyhlédlo. Očekával jsem, že ty mrtvé a nehybné pavučiny se přece jen někde náhle rozhrnou a mezi nimi se ukáže aspoň příznak zmučené tváře, ať lidské či hadí, která pak se z té druhé strany také přitiskne ke sklu, ať už jako k polibku, ať už jako k uštknutí, ať už jako k jakémukoliv poznamení, třebas nemůže být a nebude uskutečněno, dokud naše nehybně přitisknuté a strnulé obličej nepronáší sklo, které je od sebe odděluje jako smrt nebo kletba. A ta tma za těmi pootevřenými dveřmi! Jak podrážela nohy! Jak to hučelo v uších a bodalo v čele! Jak to děsilo, omamovalo a svádělo k pokleknutí a k čekání na smrt!

Lazar se zasmál. Bůh ví, kde se v něm vzala odvaha smáti se tak nevhod. „Ty chceš vésti válku s králem?“ děl, sípaje a pohlcuje slova, „ještě teď, nešťastníče?“ Chlapi v radě ztichli, očekávající výbuch Kozlíkova hněvu, bylo viděti, že mu vztek nadouvá tvář, již vstává, a Lazar tichne. Ach, draží páni, již je po něm veta! Kozlík je popuzen a nezná slitování. Můj bože, jak osvětliti duši, po níž přechází stín za stínem? Jak učiniti srozumitelným rasovského loupežníka, jenž má jakousi hrdost a jakési slitování? Nevím. Je to zuřivec, ale někdy mu uniká úsměv pro věci nicotné a plné něhy. Někdy je smuten pro ubožátko, jež obdaroval či které pomínul. Buďte mu ku pomoci, svatí andělé, vidím na jeho surové tváři malé znaménko lásky, pramalé

znaménko milosti, pihu, sluneční tečku, vějířek vrásek, jež vyhloubil úsměv nad ptačím hnízdem a nad psíčkem, který se batolí podle psice. Kozlík měl již napřaženou ruku a v ní se leskla čepel, byl by Lazara zabil, ale Marketa padá na jeho ruku, tak jako padáme v uzdu koně. Nepláče, nezavzlyká. Je odhodlána zemřít před svým otcem. Neprosí, je však krásná.

Hle, jak se stravuje a mizí pýcha loupežnického srdce. Kozlík se zastavuje, Kozlík váhá, jako váhají venkované, než zasednou ke svatebnímu koláči. Dívejte se však na Marketu. Pod záplavou nádherného vlasu se svíjí její žalostící mozek, mozek, v němž jako zoba štípe strach. Strach, strach a zoufání. Marketa chce zemřít. Pane a paní, kteří čtete, Bůh vnuká lidem takovou žádostivost života, že mu důvěřujeme i v hodince smrti. Vzdáváme se tělu, jež je sochou boží, a činíme, co nám našeptává nádherné srdce. Marketa si drásá šaty a obnažuje svou ránu, nuže, vizte ty prsy. Jak jsou krásné!

Její rameno je jako ohbí řek. Vizte to královské držení hlavy, na niž usedla krása jako orlice! Marketo, vy světačko, z vašeho záměru býti Kristovou nevěstou nezbyl než cár závoje. Plačte. Kozlík je překonán a všichni mužové jsou překonáni. Plačte, vedla jste si jako nevěstka a váš otec se díval.